

2.

Városháza⁸ 1916. okt. 19.

Drága Tanár Úr, különböztesse meg bármiis tőlem a Nyugatot: semmi, ami ott kéziratokkal vagy könyvekkel történik, nem történik nélkülem vagy ellenemre, úgy hogy ha oka van (ahogy érzésem szerint nincs) elégedetlenségre vagy neheztelésre, az annál inkább fájna nekem, mert én nem vonhatnám ki magam alóla. A legutóbbi két vers⁹ nem volt olyan reprezentatív, hogy ajánlatos lett volna kinyomtatni.

Könyvét¹⁰ igaz érdeklődéssel várom s szeretném, ha összekötetésünkön nem változnék semmi.¹¹ Igaz tisztelő híve és társa

Ignotus

Közi: LENGYEL ANDRÁS

JÁSZI OSZKÁR ADY-KÉPE

Jól ismerjük azokat az írásokat, nyilatkozatokat, melyekkel Ady méltatta Jászi Oszkárt. Nagy cikke *A nemzeti államok kialakulásáról* egyben hitvallás volt Jászi eszméi mellett. Kevésbé ismeretek azonban Jászi megnyilatkozásai Adyról, különösen azok, melyek már az emigrációban keletkeztek, és a költő emlékét ébresztették. Pedig Ady barátsága és életműve Jászi életreszóló nagy élménye volt, még azon is túlmenően, ahogyan ez generációjában természetes volt.

⁸ A háborús években Ignotus Budapest főváros alkalmazottja volt, e levele papírja is *Budapest* cégjelzésű.

⁹ Egyiket sem ismerjük; Lőrinczy csak „egyetlen reánk maradt verséről”, az *Orgonaszóról* tud (i. m. 80.), Gál I. azonban több szépírói produkció létét is föltételezte.

¹⁰ Alighanem *A szenvedő ember* megküldéséről lehet szó, noha az akkor már ismertette volt a Nyugatban.

¹¹ Ignotus óhaja nem valósult meg; Buday többet (legalábbis életében) nem publikált a Nyugatban!

Attól kezdve, hogy Leopold Lajos nyomán felfedezte az *Új versek* Adyját, s elragadtatásáról megrendült szavakkal számolt be a költőnek, Jászit állandóan foglalkoztatja Ady alakja. Már 1906-ban „a mi költőnk”-nek nevezi a Budapesti Naplóban.¹ 1908-ban pedig Hatvany *Vér és arany* kritikájához szerkesztőségi jegyzetet fűz a Huszadik Században, melyben kevesli Ady esztétikai szempontból történő méltatását, mert „benne találnak művészeti vigaszt, reményt és harci kedvet a korszak nagy, a régi értékeket leromboló törekvései is.”² Jászi kezdettől fogva a saját politikájának igazolását is látta Adyban. Ezért olyan fontos, hogy Ady költészetének „nagy szociális hátterével” is foglalkozzanak. Így került sor Lukács György cikkére *Az Illés szekeréről*. Jászi előszeretettel nevezi cikkeiben Adyt az új Petőfinck. „Ami eddig szociális elmélet vagy analízisen alapuló kritika volt: az most vágyakat formáló erővel és tudatalattiságot megmozgató szenvedelemmel szólalt meg az új Petőfi költészetében, melynek nyomán egy pompás, eredeti, bátor és harcias magyar szépirodalom fakadt ki.” – írja a Magyar Figyelő megindulása alkalmából.³

A *Ki látott engem?* kötet kritikájában⁴ még 1914-ben Jászi először vázolja fel Ady költészetének társadalmi-politikai jelentőségét a maga teljességében: „... az ő költészete művészeti ragyogása mellett mint tömegmozgalom, mint szociális erő válik az új Magyarország egyik legizgatóbb és legtöbbet ígérő kultúrproblémájává... Adyt fogja tanulmányozni a jövő történetírója, ha a huszadik század Magyarországa nagy lelki krízisét megérteni törekszik.” Már ebben is meglátja azt a nagy szintetizáló erőt, mely Ady verseiben egységbe kovácsolta a progresszió legkülönbözőbb árnyalatait. A háború alatt Ady nevének említése nélkül védi meg Jászi az egész új szépirodalmat a nacionalista tábor otromba támadásaitól. Az „*elnémult felekezet*”⁵ kiállítás volt a Rákosi-vitában. Benne nagyon találóan hasonlítja Arany és Petőfi epigonjait a Deák-Eötvös liberalizmusának Tisza által degenerált szabadelvűségéhez, és messzehangzóan állapítja meg, hogy a progresszió diadalmaskodni fog a háború után is, mert

¹A *nemi kiválasztás*. Budapesti Napló. Szabad Gondolat. 1906. szept. 29.

²Hatvany: *Egy olvasmány és egy megtérés története*. HSz 1908. I. 234.

³*Az ő kultúrájuk*. Világ, 1911. jan. 8.

⁴*Egy verseskönyvről*. Világ, 1914. febr. 15.

⁵Világ, 1915. okt. 17.

„a jövő sorsa nem egyes vezetők, hanem az öntudatra ébredt tömegek kezébe van letéve”.

Csinszán kívül Jászi volt Ady utolsó látogatója a Liget szanatóriumban. Így számol be erről naplójában:⁶ „1919. jan 25... Szegény Adynál: meg sem ismert. Kialudt szemek. Szörnyű borzalom...” Ápolónője szerint azonban, aki Lestyán Sándornak nyilatkozott a Vörös Lobogó 1919. jan. 31-i számában, még megismerte Jászit: „Tegnap este nála volt a felesége, már akkor nagyon rosszul volt szegény. A nagyságos asszony kérdezte tőle: ki volt nálad ma, Endre? Azt lehelte: Oszkár. Ez volt az utolsó szava és Jászi miniszter úr az utolsó látogatója életében.” Ady halála napján Jászi ezt jegyzi naplójába: „Ady halála. Temetését rendeztem Kunfival, Móriczcal, Babitscsal és Schöpffinnel... Este Málival Ady-verseket olvastunk.” Másnap: „Cikk és beszéd Adyról.” Jan. 29-én: „Ady temetése. Életveszélyes tolnás rossz rendezés miatt. Dermetlen haza, testben lélekben.” Jan. 30–31.: „Ady egy megkezdett levele hozzám.” A levél Adynak több más, Jászihoz intézett levelével együtt eltűnt vagy lappang.

Temetésén Jászi tartja az egyik emlékbeszédet, és ő írja nekrológját a Világban.⁷ Ebben merül fel először a váteszképzet mint „a lírikusok legmagasabb rendű kategóriája”. Ez aztán végigmegegy Jászi minden későbbi Ady-írásán. De ugyanitt kimond egy igen fontos dolgot (amit Lukács ugyan már 1909-es cikkében is sejtet, de ő is csak később ír le ilyen határozottsággal): „Legegyénibb érzései közügyekké sűrűsödnek, s a közügyek úgyszólván biológiai mérlegének egyensúlyát zavarják meg.”⁸

A Huszadik Század Ady-számának vezető cikkét már emigrációban, de még a Tanácsköztársaság idején írja *Ady és a magyar jövő* címmel⁹. Benne félreérthetetlenül a Tanácsköztársaság felé vág, amikor Ady költészete uralkodó vonásának az arisztokratikus egyéniségkultuszt és az osztályfelettséget teszi meg, és tiltakozik verseinek pártpolitikai célokra történő kisajátítása ellen. A fehér terror alatt aztán előtte is világossá válik, kik az igazi illetéktelen kisajátítók. Egy fontos gondolata azonban ebben a cikkben is megállásra készít: a falu és a város egységbefoglalása, kibékítése, mint Ady költészetének egyik fontos társadalmi követelménye.

⁶ Jászi naplója. Jászi papers. Columbia University, Butler Library, New York

⁷ *Ady Endre emlékének*. Világ, 1919. jan. 29.

⁸ Uo.

⁹ HSz 1919. augusztus

Az első németnyelvű Ady-kötet gyöngé kísérletét arra használja fel, hogy Ady művét a magyar élniakarás és jobb életre érdemesség perdöntő tanúságaként állítsa a külföldi közvélemény elé.¹⁰ Ady állítólagos kijelentését az októberi forradalom elutasításáról¹¹ pedig úgy értelmezi, mint jogos kritikát egyes személyek „forradalmi cselekedetei, moralitása és módszerei” felett. De Ady az emigrációval van – a cikk címe is *Az emigráns Ady* –, sőt ő az emigráció vezére, ez nem is lehet kétséges.

Következő évben Révész Béla Ady-életrajza ad alkalmat arra, hogy ismét Adyról írjon.¹² Révész könyvét teljes joggal inkább emlékezésnek, mint életrajznak tekinti, melyből csak a magyar Pimodán Adyját ismerhetjük meg, a magányos, a töprengő, meditáló Adyt nem. Mégis hasznosnak tartja, mert három fontos vonást jól felfed: Ady küldetéstudatát, hitét a forradalomban és lényének gyermeki tisztaságát.

Négy évvel Ady halála után újra foglalkoztatja Jászit a költő alakja.¹³ Jó alkalom most az egyetemes nemzeti költő portréjának felvázolására az ellenforradalmi rendszer rettegése Ady szellemétől, melybe „a kurzus minden lépten-nyomon belebotlik”. Felemeli szavát Petőfi és Ady megcenzúrázása és meghamisítása ellen is, azok ellen, akik a „nemzeti szabadság, demokrácia és a szociális igazság hősciből nacionalista rétorokat és faji apostolokat szeretnének faragni.” És felvillantja a szigorú alternatívát: „Magyarország vagy elpusztul vagy visszatér Petőfihez és Adyhoz.”

1923/24-ben mielőtt végleg Amerikába költözik, előadó körutat tesz az Egyesült Államokban. Visszautazása előtt a Jászi bizottság felkérésére búcsú-előadást tart *Ady Endre költészetéről és a magyar-ság jövőjéről* címmel. Az előadás szövegét nem ismerjük. Amerikába

¹⁰ *Az emigráns Ady*. Bécsi Magyar Újság 1921. nov. 17; *Auf neuen Gewässern* c. Franyó Zoltán és Heinrich Gerold fordításában megjelent kötetről van szó.

¹¹ Hogy Ady nem ismerte el magáénak az októberi forradalmat, azt először Csécsy Imre állítja a HSz Ady-számában megjelent cikkében (*Ady és az ifjúság*), még pedig olyan formában, hogy a Nemzeti Tanács üdvözlésére Ady azt válaszolta volna, hogy „ez nem az én forradalmam”. A jelenlévő Hatvány és Hajnal Jenő viszont ennek éppen az ellenkezőjét állították, s ebben Hajnal Jenő annál is autentikusabb, mivel ő fejezte be az Ady által megkezdett válasz-szöveget, melyet Hatvány olvasott fel.

¹² *Az első Ady-életrajz*. Bécsi Magyar Újság 1922. jún. 25.

¹³ *Ady szelleme*. Bécsi Magyar Újság 1923. jan. 27.

költözése után 1925 végén a Bíró János kezdeményezte Ady-klub kéri fel ismét előadás tartására.

Ady halálának tizedik évfordulójára cikket közöl Az emberben.¹⁴ Eddig ez a legszubjektívebb hangvételű írása Adyról. „Hányszor kérek tanácsot szellemétől, ha íróasztalomról felpillantok az ő képére...” Itt ír először hosszú barátságukról, melyet „félreértés soha meg nem zavart”, és ennek a barátságnak jogán foglalja össze öt pontban Ady tanítását; ugyanezt az öt pontot sorolja fel egyidejűleg tartott előadásában.

Ugyanekkor a clevelandi Ady Endre Kör nevében Bokor Mihály kéri fel, hogy mint „legilletékesebb” tartson emlékbeszédet a Kör Ady-ünnepségén. Jászi nem tudja megtagadni a kérést. Így válaszol Bokornak: „Annyira túl vagyok halmozva munkával, hogy kissé nehezemre esik megtisztelő meghívásoknak eleget tenni, de az Ady emléke oly parancsoló és a kilátás Róla magyaroknak magyarul beszélni, oly csábító, hogy úgy érzem, nem mondhatok nemet.”¹⁵ Az itt elhangzott beszéd vázlatát megtaláltuk a Jászi hagyatékban, és alább közöljük. (1. Függelék).

1930-ban megalakul a new yorki Ady Társaság, Hollós József és Lengyel Emil kezdeményezésére. Természetesen Jászit is felkéri, hogy csatlakozzék hozzájuk. Nemcsak cikkeiben és előadásaiban emlékezik meg Adyról, gyakran idézi levelezésében, naplójában is. Mikor 1929-ben Maniu Románia miniszterelnöke lett, Jászi levelet intézett hozzá a magyar kisebbségek védelmében. Levelét így fejezi be: „Vezesse Önt mindenekfelett halhatatlan barátom, Ady Endre szelleme, aki tisztábban, mint bárki más, felismerte, hogy a román és a magyar két testvér nép, akiknek alapvető érdekei közösek, talán még közösebbek, mint a többi dunai népeké.”¹⁶

1933-ban Dévényi Jenőnek írja: „Napi munka után előveszem régi emlékeimet, s alig van nap, hogy Ady, Petőfi vagy Arany ne lettek volna a kezemben. Kis dolgozószobám falairól kedves magyarjaim képei néznek le reám.”¹⁷ 1943-ban pedig Reményinek panasolja a *Jóslások Magyarországról* című Ady prózakötet kapcsán: „Ne gondold, hogy az Ady ódája pusztán öröm nekem. Egyben fájdalom is. Gyakran úgy érzem, hogy nagy szelleme kilép arcképéből,

¹⁴ Az ember, 1929. jan. 26.

¹⁵ Jászi papers. Columbia University, Butler Library, New York

¹⁶ uo.

¹⁷ uo.

s szemrehányásokat tesz nekem, hogy oly kevéssé és tökéletlenül tudtam csak az ő nagylelkű igéreteit megvalósítani.”¹⁸

Mikor 1953-ban önéletrajzát kezdi írni, átnézi több lánnyi levelezését, és megdöbbenve állapítja meg, hogy 1919 előtti levelezése „a magyar időkből” nincsen meg. Révész Béla még 1924-ben kérte tőle Ady-leveleit, akkor azt válaszolta, hogy levelezése Magyarországon maradt. 1926-ban Madzsar utána küldi ugyan könyvtárát, de régi levelezése nincs az elküldött holmik között. 1953-ban Bölöni kéri tőle az Ady-leveleket, de neki is nemet kell mondania abban a hitben, hogy a levelek valamelyik láda mélyén lapulnak, csak elfoglaltsága miatt nem juthat hozzájuk. A ládák tartalmának átnézésekor aztán kiderült, hogy a levelek egyáltalán nincsenek meg. Később Budapesten Kunffy Lajos hagyatékából előkerült néhány Ady-levél, melyet Jászi bizonyára Kunffyné őrzetére bízott, aki bizalmas barátnője volt. Később maga is megfeledezhetett erről. Kunffyék somogytúri házát 1945-ben feldúlták, s így lehetséges, hogy a többi levél örökre elveszett vagy lappang valahol.

JÁSZI 1929-BEN TARTOTT ELŐADÁSÁNAK VÁZLATA

ADY

I. Közös utunk. Nagykároly, Szatmár és Szilágy.

Jászi Oszkárnak, akivel annyira egyformán s együtt szenvedjük és siratjuk a mai magyar siratni valókat

II. Az utolsó szanatóriumi találkozás.

A nagy emberek haláldátuma nem véletlenség.

Ady kellő időben távozott. Megélte a diadalmas forradalom hódolatát.

Temetése a legelementárisabb tömegdemonstráció volt a Kossuthé óta.

Balázs Béla verse.

III. Kétféle költő: aeolhárfa és – a Jövő harsonája. A vates, a Teremtés hírnöke.

¹⁸ uo.

A zseni a faj és a környezet összehatásából születik, de a teremtő lélek is. I A kor

IV. Ady a közelgő összeomlás hírnöke volt.

Nekünk Mohács kell.

Elmúlt a Petőfi kora: „Ha a föld Isten kalapja, hazám bokréta rajta. . .”

Ha van Isten, ne könyörüljön rajta:
Veréshez szokott fajta,
Cigánynépek langyszívű sihederje,
Verje csak, verje, verje.

— — — — —

Ha van Isten, földtől a fényes égig
Rángasson minket végig.
Ne legyen egy félpercnyi békességünk,
Mert akkor végünk, végünk.

Ez a „Hőkölés népe”, „apró kánok révén minden igának barma . . .”

Betyár urai így nevelték,
Nem rúg vissza, csak búsan átkoz,
S ki egyszer rúgott a magyarba,
Szinte kedvet kap a rúgáshoz. . .”

Sötét képek szüntelenül zavarják.

Ha Erdélyt elveszik (1912)

Látta a kastély és a zsellértanyák felbőszítő ellentétét.

Látta az aratósztrájk leverését.

Látta a Parlament szétkergetését

Látta a munkásvért Bpest utcáin

„Ezerszer Messiások a magyar Messiások! . . .”

A 67-es kiegyezés facies hippokraticaja

A dualizmus csődje.

Morbus Latifundii

Álparlamentarizmus.

A parlament szétkergetése.

Irredenta, Horvát válság.

Divide et impera

Habsburg és a Latifundium szövetsége

A magyar Messiásokat siratta.

A magyar haláltó

A magyar ugar. A lelkek temetője

Ez a szomorú magyar róna, halálszagú

bús magyar róna,

Hány megölt lélek sikoltott

Bús átkot az egekig róla

V. Ady a „fajából kinőtt magyar” 2. A faj

Petőfi a szláv felette volt a küzdőknek. „Őseimnek véres kardja” Ady a saját maga fajisága ostorozta. A magyar betegség az ő betegsége. A büszke köznemes, a grófok, a „tavalyi cselédek” megvetője.

„Egy ocsúdott, mívelt szittyá,
ki redves fajtáját szidja

Ond vezér unokája

Én meg, a dolgom elvégzett,

Megrugdalt és levitézlett,

Megdöglök gyászos kacajjal

Magyar fajjal, bajjal, jajjal.”

A három narkotikuma életének.

Ital, Léda és Párizs.

Vallomása iszákosságáról: „A művész, aki egy kicsit zseni és magyar, természetesen ezer métermázsával súlyosabb teherként cipeli lelkén az átkot. S megint magyar oka van annak, hogy nem hasist eszik hozzá, ami magasabb, finomabb idegrendszernek mérge, de kényszerűen és stílusosan boroskupát fog vagy pálinkás butykost. . .

Kíváncsiságból megkísértem egyszer, hogy van-e erőm nyolc-tíz hónapig egy csöpp alkohol nélkül élni.

Volt! gyönyörűen bírtam, de szenzibilitásom, ami a legelőkelőbb művésztulajdonság . . . az örületig kezdett fokozódni. . . A szürke, porszínű magyar élet még szürkébbé s átkosabbá borult előttem, s a halál veszedelmesen nekem indult. Gyávább voltam s még ma is jobban szeretem az életet egy-két negyedóráig valaminek látni, mintsem elengedjem magam a mámor turistakötele nélkül a meredélyen. . .”

VI. Harca a régi világ ellen.

A Dózsa György unokája, üldözött éhes kurucok vezére.
Ady a szocialista?

Úrisága, öltözködése, csomagjai, borraivalói, stb.

A szocializmus két értelme:

osztályharc és kommunizmus

Az igazságosság uralma.

Ady utóbbi értelemben szocialista volt.

Harca a Vármegyeház, Pannónia grófné és a Disznófejű nagyúr ellen, s mindezek patrónusa Bécs ellen.

Mindig nem egy osztály, hanem az egész kultúrmagyarság nevében beszél,

Sőt felöleli a nemzetiségeket!

Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz

Végül egy erős akarat?

Hiszen magyar, oláh, szláv bánat

Mindigre egy bánat marad.

— — — — —

Hiszen gyalázatunk, keservünk

Már ezer év óta rokon,

Mért nem találkozzunk süvöltve

Az eszme-barrikádokon? !

Ady és az epret áruló oláh fáta

VII. Vádak Ady ellen. 3. Az Egyén

„Istentelen, korhely tivornyázó”

„Beteg, dekadens, perverz”

Nem értik meg. Az Ady világa egy külön világ.

A költői egyéniség.

A nagy költő soklelkűsége. Goethe, Shakespeare, Dostojevsky

Ezeket leplezte az epika vagy a dráma, Adyt vádolta a líra. Goethe: „Sosem hallottam olyan büntettről, melynek elkövetésére ne éreztem volna magamat képesnek . . .”

Emellett a zseni mindig pathologikus. De Vries mutációs elmélete

A halál rokona. A nagy gyermek. Erősen asszonyi lélek. (Weininger)

A korszak sexualis morálja, melyben élt talán a legszabadabb volt. Ezt a morált tárta fel olykor álszenteskedés nélkül.

Olykor a Démon megszólaltatója. Az Ős Kaján

Északi ember:

„Ha én szólok, Észak beszél
Fagy és Fátum fogja a számat
Ember beszél, a kinek a Sors
Az élet, évek és napok
Szívének gyökeréig fájnak.

És mégis ő a legvallásosabb magyar költő, mint Makkai Erdély református püspöke írta, Balassi mellett az egyedüli magyar vallásos költő.

Mert vallásossága nem ritus, nem szokás, nem ismétlés, de Istenkeresés.

A papok és prédikátorok utódja harcol Istennel s végül megtalálja.

„Milyen jó volna jónak lenni. . .” A nagyranőtt Krisztusok

„Hiszek hitetlenül Istenben. . .”

S végül a diadalmas egyesülés Istennel (V.69.) Köszönöm

VIII. Ady nagysága.

Minél nagyobb egy lélek, annál nagyobb ellentéteket képes magában egyesíteni.

„Coincidentia Oppositorum” mint a világ lényege a középkori filozófiában.

Ilyen ellentétekből formálódott egységbe az Ady lelke!

A legtüzesebb fajiságból a legátfogóbb humanizmusba

A leglángolóbb nemzetiből egy mindenki jogát hirdető szocializmusba.

A legélvezőbb gyönyörkeresésből a végső értékek kultuszáig.

Egy istentagadó atheizmusból a legszenvedélyesebb Istenhitbe, anélkül, hogy bármelyik elemet eldobta volna

IX. Az otthoni hivatalos attitude vele szemben

Megrágalmazzák, vagy meghamisítják.

De szelleme él s ez az üzenete:

1. Meg kell tisztulni. Igazi emberséggel kell megtelnünk
2. Bekapcsolódní a Nyugatba, de nem szolgai utánzással, hanem nemzeti egyéniségünk kifejlesztésével. „Páris az én Bakonyom”
3. Nem szabad meghamisítani sem a múltat sem a jelent. Az úrhatnámság a nagyzási hóbort tett tönkre bennünket.
4. Fel kell szabadítani a magyar földet és a munkát a mindenféle rablólovagok alól.
5. Szövetségben és egyetértésben kell élni a szomszéd-népekkel. Nem új háború, de Konfederáció.

Elsősorban az orosz vezetés alatt kialakuló szláv világgal. Mit tegyen 10 millió magyar egy 160–180 milliós koalícióval szemben?

Történelmi lecke fiúknak (V. 112)

Gyűlölte Pestet

X. Ady és az amerikai magyarság

Érezte fontosságát (s.58.)

Mily sokat tehetne ez a néhány százezer magyar, ha megtanulna gondolkozni, ha sem az otthoni basáknak, sem itteni uzsorás pénzváltóiknak nem adná oda magát. Ha mutogatná az otthoniaknak a Jövő útjait.

Szégyen, ha összehasonlítjuk a magunk helyzetét az írekkel vagy szlávokkal vagy az olaszokkal.

Megcsalják a népet szobrokkal és utazásokkal és szeretet-csomagokkal.

S.12 Most perc-emberkék dáridója tart,

De építésre készen a kövünk,

Nagyot végezni mégis mi jövünk,

Nagyot és szépet, emberit, magyart. . .

Magyarok fogadjunk szót Adynak: gyűjtsük a köveket és tartsuk készen az építésre! . . .

Közli: VEZÉR ERZSÉBET

MÁJUSI EMLÉKLAPOK

Markovits Györgyi néhány évvel ezelőtt megjelent közleményében* ismertette a Népszava- Naptárak második világháború előtti és alatti számainak tartalmát, ráirányította a figyelmet azokra az irodalmi, művészi, valamint eszmetörténeti értékekre, melyek e naptárak ma már alig fellelhető papírtöredékben nyugosznak. E kiadványok jelentősége a maguk idejében éppen abban állott, hogy mint a Szociáldemokrata Párt

*Markovits Györgyi: *Népszava- Naptárak a második világháború idején*. Irodalomtörténet 1971. 978–983. Itt jegyzem meg, hogy Markovits Györgyi állítása, amely szerint a Népszava- Naptárakat Mónus Illés szerkesztette Justus Pál segítségével, helyesbítésre szorul. A Népszava- Naptárakat 1936-tól 1939-ig, a Májusi Emléklapokat pedig 1934-től 1939-ig Szélpál Árpád szerkesztette, aki Szakasits Árpádtól vette át, majd ugyancsak neki adta vissza a szerkesztői munka jogkörét.